

Téereb Daaniyeel — Benn Téeméeri juróom-benn ak juróom-ñent-fukk ak Juróom-ñent

Settal xamb yi ci waxu yonent bi: xam-xamu simbólu “Kër gu dëgër” ci Daniel

Jeff Pippenger
2024-03-31

Saar fukk ci yenn 11 bu Danyeel dafa boole ndigël bi ci biir ak bi ci biti ak baat bi “ndëgëm.” Lëkkalekaay bi mu def ak waxu kàddu yi ci Esayi ci juróom-benn-fukk ak juróom-ñeent at, dafa xamale ne “ndëgëm” bu kàddug wax ju biti mooy Risi, ak “ndëgëm” bu biir, mooy kër Yàlla gi Almasi di yékkati ci benn moomu jaar-jaar. Ndëgëm bu biti bi, bi nekk ci saar fukk ak benn, mi ñu wax ne mooy “bérab bu sell bu doole,” dafay tegu ci buur bu suuf walla nguuru. Ndëgëm bu biir bi, walla bérab bu sell bu doole bu biir bi, mooy kër Yàlla gi Yonnenta Kóllëre gi di yékkati ci ñent-fukk ak juróom-benn at.

Ci Bi Sell bi ca kër ga (dëkk bu mag boobu), Yàlla toog na ci bérab yu asamaan.

Ci téere Daniel, am naari baat yuñu tekkee ñoom ñaar ni “santuwaaru”. Benn bi mooy “miqdash”, te beneen bi mooy “qodesh”. “Miqdash” man na feeñal santuwaaru bokk ci yoonu xeeti ñaawteef, wala santuwaaru Yàlla, mbaa sax ab tata bu dëgër. “Qodesh” nag, ci Biibël bi, ñu koy jëfandikoo rekk ngir feeñal santuwaaru Yàlla. “Santuwaaru” (miqdash) bu doole (tata), ci aaya ñett-fukk ak benn ci Daniel saaru fukki at ak benn, ñu ko tekkee ni “santuwaaru doole”; te baat bu Ebrë yeekee foofa ni santuwaaru mooy “miqdash”, te loolu dafay feeñal Dëkku Room, mi nekk misaalu dooley Room ci jaar-jaari mboolem Room gu bokk ci yoonu xeeti ñaawteef ak Room gu paapal. Daniel dafa jëfandikoo ñaari baat yu Ebrë yooyu ci anam wu moytu lool. Ci aaya yi nekk kenug ndóbin gu mag gu Adāwāntis, dañu fa gis baat bi “santuwaaru”.

Noonu ma dégg benn aji-sell buy wax, te beneen aji-sell ne ko ka aji-sell ka doon wax ba ne: “Ba kàddug fan la peeñ mi di jot ci sarax su bes bu nekk, ak moytu yoon wi di yàq, ngir jébbal benn santukaay ba ak mbooloom ñi ci nekk, ba ñu tacc leen ci suufu?” Mu ne ma: “Ba ñaari junni ak ñetti téeméeri fan; gannaaw loolu, dees na setal santukaay bi.” Daniel 8:13, 14.

Baatu Ebrë bi ñuy tekki ne “bérabu sell bi” ci ñaari aaya yi, mooy “qodesh,” te dees ko jëfandikoo rekk ngir tegtal bérabu sell bi Yàlla moom. Ci aaya fukk ak benn bi, biy xamle Room gu bokkul ak diine, te ci lu gën a leer dëkkalal Pantheon bi nekk ci dëkku Room, dañu gis baat bi “bérabu sell bi,” waaye ci aaya boobu baatub Ebrë bi mooy “miqdash.”

Waaw, mu jéem a yokk boppam ba ca Buurub mbooloom xarekat yi, te ci moom lañu jële saraxu bés bu nekk, te barabam bu sell bi ñu daaneel ko. Daniel 8:11.

“Bérab bu am solo” bi nekk ci ayet fanweeri-benn ci Daniel fukk ak benn, mooy baat bu Ebrë “miqdash,” te feeñ na ci ndaxal ak baat bu Ebrë bi ñu tekki ni “këru mbégte” ci ayet juróom-ñaari ak fukk ci benn xaaj ba ci Daniel fukk ak benn. Ci ayet juróom-ñaari bi, buur bu bëj-gànnar dem na ba dugge ca dëkkub Room, te jàpp buur bu bëj-saalum ne ko jaam, ndaxte dugg na ca sa këru mbégte; waaye ci ayet fukk bi, buur bu bëj-saalum dafa yem rekk ca “ba” ca “këru mbégte” ga, ndaxte mu taxaw ca diggante réewam ak Misra. Foofa ca xáll wu Raphia la ayet bi topp di jëm. “Bérab bu am solo” bi nekk ci ayet fanweeri-benn mooy “miqdash” bu “këru mbégte” ga.

Xarebu diggante gi ca Raphia dafay misaalu xarebu diggante gi ci Ukraine. Jàngoro gu yonent bi dañuy xam ne “bopp” mooy nguur gi walla buur bi; mooy tata gu ay dooleem. Waaye waxi yonent bi di jëfandikoo dëgg gu biir ak dëgg gu biti. “Bérab bu sell bu doole” ngir rëdd bu biti, “miqdash” mooy ko tegtal; te bérab bu sell bu doole ngir rëdd bu biir, “qodesh” mooy ko tegtal.

1844 ba 1863 dañuy nettali jaar-jaari jamono yu kàddu-yóbbante buy wone sellal gi ñuy def ci benn téeméer ak ñeent-fukk ak ñeenti junni. Ñaari junni juróom-ñaar téeméer ak ñaar-fukk at yi ngir tasaar ci kaw nguur gu bëj-gànnar gi jeex na ci 1798, te noonu itam benn nettali bu ñaari junni juróom-ñaar téeméer ak ñaar-fukk at ci kaw nguur gu bëj-saalum gi jeex na ci 1844. Ñaari nettali yooyu dañuy tektale nature bu suufe bu nit ak nature bu kawe bu nit. Nature bu suufe bi, bi nguur gu bëj-gànnar gi tektale, mooy yaram wi, te nature bu kawe bi mooy bopp bi. Bopp bi mooy péeyu nguur gi, te mooy buur bi. Ngir wane misaal bii, Kirist tànn na Yuda, maanaam nguur gu bëj-saalum gi, ngir def fa turam, te dëkkub péey bi mooy Yerusaleem. Yerusaleem mooy fa kër-yàlla gu dëgg gi nekk, gi dëgg-dëgg mooy dalu doole, te ci kër-yàlla googu am na néegu gàngune bu buur bi, moom miy bopp bi.

“Juróom ñaari waxtu” yi nekk ci Leviticus ñaar-fukk ak juróom-benn moo doon dëgg bu mujj biñ ko tëj ci 1856, te dëgg boobu dañu ko jagleeloon ngir may kawe gu ñu taxawal mu am doole ngir mottali liggéey bi. Béej 1844 ba 1863, Kirist bëggoon boolee Yàllaam ak nitam ngir ba fàww, waaye nit ñi dàggewoon.

Mënul woon atam a soppi naturu ndaw nit gi ca jamono jooju, ndax loolu di am ci ñaareelu dikkam. Noonu la soppi naturu kaw gi muy melookam, ci boole boppu nit ak boppu Yàlla. Bopp mooy dëkkub réew mi. Bopp mooy buur bi, te bu Kirist defe coppite gu Yàlla booleek nit, dafa boole boppu nit ak boppu Yàlla ci kër Yàlla ga nekk Yerusaleem, ci Bérab bu Gën a Sell, fa Kirist toog ak Baayam.

Ki daan, dina ko may mbooloo ak man ci sama nguurug buur, ni man itam ma daan ba toog ak Sama Baay ci nguurug buuram. Ku am nopp, na dëgg li Xelum mi wax jàngale yi. Peeñu 3:21, 22.

Kirist dina digéne ne ñi (Lawodise yi), ñi daan ndam ni Moom daan ko (te nekk Filadelfiyaan), dinañu toog ak Moom ci bérab yu asamaan yi.

Kàddu gi mu def ci Kirist, ba Mu ko dekki ci biir ñi dee, te Mu toogloo ko ci ndeyjooram ci bérab yu asamaan, ... Te Mu dekkal nu and ak moom, te toogloo nu and ak moom ci bérab yu asamaan ci Kirist Yeesu. Efes 1:20, 2:6.

Bennug ñaari bant Yexeskel yi (nit ak Yàlla) am na njariñ ci kër Yàlla gu am doole (qodesh), ca jamono jooju sax ba kër gannaay gu am doole (miqdash) ñu koy xam ni mooy ab ubbeeku waxu yonent bi di boole ràññee yi ci biir ak ci bitiir yépp ci waxu yonent bi Jibiriil ñëwoon ngir taxawal Daniyel mu xam li war a dal askanu Yàlla bi ci jamono tëj miirug ñaar-fukki ñent ak téeméer ñent-fukki ñent. Kirist bëggoon a yeggale liggéey boobu ci taarixu Millerit yi, waaye réebal ga amoon ci 1863 tere na ko; teewul, taarixu 1844 ba 1863 dafa des ni ab rëdd wuy leeral loolu mu doon jéem a def.

Saaru fukki ci Daniel ay 11, dafay yor ab caabi bu ñuy xam baat bu biir ak bu bitiiru ay saar yi 11 ba 15, yi agg ci sunu taariixu waxu yàlla ci atum 2014. Saaru fukki bi dafay jox xam-xam ci 1989, mooy jamonoy mujje ci yëngu-yëngu yeestal bu ñaari téeméer ak ñeent-fukki ak ñeenti junni, waaye itam dafay yor caabi bi tax 2014 man a xammee ni mooy ab marka bu mag ci taariixu tëj gi.

Bés bu 22 oktoobar 1844, ndaw li Yàlla digëwoon ag kàddoom, dikk na ci xàjjal ci kër Yàlla ga Mu tabaxoon. Màndarga boobu di melal 11 sèptambar 2001, ba malaakam bu ñetteel bi dikkat, te trompet bu juróomeel-ñaareel bi tàmbaliwaat a riir. Kon nag, jaar-jaaru 1840 ba 1844 waroon na it a dellusiwaat, ndaxte malaaka ma waccewoon 11 ut 1840 kenn du woon ludul Yeesu Kirist, te liggéeyam mooy woon a leeral suuf si ak ndamaram.

1840 ba 1844 itam itte 11 Septambar 2001 ba yoon wi ñëw ci sunu yoonu Dimaas, ni it 1844 ba 1863 di tegtal 11 Septambar 2001 ba yoon wu Dimaas wi ñëw ci sunu yoon. Sœur White dafa yokk jaar-jaaru 1844 ak jaar-jaaru bant ba, te bant ba di tegtal xàjjaatug ñaari jaar-jaar yu am ñetti at ak genn-wàll, yu ñoom ñaar ñépp mengoo ak seen bopp. Bant ba mooy tax ñu xam ne jaar-jaar gu jiitu, gu tàmbalee ci 1840 ba jeex ci 1844, ak jaar-jaar gu topp ba àgg ci 1863, ay ñaari jaar-jaar yu paralel lañu, te ñoom ñaar ñépp di tegtal jamonoy tëj bi.

Rëdd bi njëkk buy dale 1840 ba 1844 dafay teewal ndamug Adventiste yu Filadelfi, te beneen rëdd bi buy dale 1844 ba 1863 dafay teewal mënadiwug Adventiste yu Laodise. Ñaari mbooloo yii ñépp dañu leen teewal ci Daniel saar fukk, ndaxte Daniel, mi teewal jigéen yu xel yu am ndam ci jamonoy sèllalug téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni, gis na peeñ mi, waaye ñi nekkoon ak moom daw nañu mbeleef peeñ ma.

Te ca ñaar-fukki fan ak ñeent ba ci weer wu jëkk wa, bi ma nekkee ci wet gi dex gu réy ga, gi ñuy wax Hiddekel; noonu ma yékkati sama bët, xool, te gis nit ku nekk, sol yére yu linu, te ñiiram dëppoo ak wurus wu rafet wu Uppaz. Yaramam it mel ni beril, jëwam mel ni melokaanu melax, te ay bëtam mel ni lamp yu safara, te ay yoxoom ak ay tànkam mel ni xànjari bu sell bu ñu leerloo, te baatam mel ni baatu mbooloo mu bare. Man Daniel rekk moo gis peeñ mi; ndaxte góor ñi ma àndaloon gisewuñu peeñ mi; waaye yëngu-yëngu gu réy daldi dal ci seen kaw, ba tax ñu daw ngir làqu. Daniel 10:4–7.

Ci terebgu Daniel, saraxale juróom-ñaari, gannaaw ba Daniel gisoon peñum rab yu yàqare, Jibril ñëw ngir firndeel ko peñ ma.

Man maay Daniel, sama xel metti na ci biir sama yaram, te gis-gisi sama bopp di ma jaxasoo. Ma jege woon kenn ci ñi fa taxaw, laaj ko dëggug yépp lii. Noonu mu wax ma ko, ba xamale ma tekkiinu mbir ya. Daniel 7:15, 16.

Ci nettali juróom-ñaar ci téereb Daniel, gannaaw bi Daniel giséc peeñu rab yi ci bérabu sell ba, Jàggibiril dikk na ngir firndeel ko peeñu ga.

Noonu amoon na, bi man ma, man Daniel, gis ma peeñ ma te di wut tekki gi, xool-leen, am na ku taxaw ci sama kanam, mel ni nit. Noonu ma dégg baatub nit ci diggante wetu dexe Ulai, mu woo ne: «Gabriel, may nit kii mu xam peeñ mi.» Daniel 8:15, 16.

Ci saraxu Daniel, benn Daniel am na ni limub at yiir yi Yereemi waxoon te bindu Musaa feesale ko ci ni muy yoonu musiba ak ngeenté Yàlla, Jibraayil ñëw na ngir leeral peeñ ma.

Ba maay waxoon, di ñaan, di wax sama bàkkaar ak bàkkaaruu sama xeet Israyil, te di jëfandikoo sama ñaan ci kanam Aji Sax ji, sama Yàlla, ngir tundu bu sell bu sama Yàlla; waaw, ba maay wax ci ñaan ga, kiit gi Gabariyel, bi ma gisoon ca njëlbeen ga ca njëlbeen ma, ñëw ci gaaw gu baax, laal ma ca waxtu saraxu ngoon ga. Noonu mu xamal ma, wax ak man, ne: “Yow Daniyel, léegi ma génna na ngir may la xel mu leer ak xam-xam.” Daniyel 9:20–22.

Kon nag ci seetlu ñett, yépp jógé ci téereb Daniyel, ba Gabariyel waxee Daniyel ci saraxal fukk ba, ne ñëw na ngir tax mu xam li dina dal ci askanu Yàlla ci fan yu mujj yi, Gabariyel dafa tekki pegtu “marah” bu jigéenu, bu tax lu nekk am, bi Daniyel gisoon te kilifageneen ga daw ci kanam.

Léegi maa ngi ñëw ngir may la nga xam li dina dal sa xeet ci bés yu mujj yi; ndaxte peteg bi mungi ngir ay bés yu bare. Daniel 10:14.

Pexe ga Danyeel gisoon, te jur ñu féeyante ci diggante way gëm yi, mooy pexe feeñug Kirist, pexe juróom-ñaar fukk ak ñett téeméer at yi; waaye mooy waxin jigéen gu pexe googu. Xam-xamu pexe feeñug Kirist ci mbëgteen gu gaaw ni Yonnenta Kóllère gi moo soppi Danyeel (ak ñi Danyeel di tegtal) ba ñu mel ni meloow Kirist. Li “daje mbooloom Yàlla ci fan yu mujj yi” dees na ko tegtale ci jaar-jaari Millerit yi diggante 1840 ak 1844, te itam ci Millerit yi diggante 1844 ak 1863. Benn xeet daw na pexe gi ci ndóos, te beneen xeet topp Kirist ci ngëm ba ca Bérab bu Sell ba gën a Sell, ngir toog ak Moom ci bérab yi nekk ci asamaan.

Waaye bi Gàbbariyel di tekki peeñ ga fa ñu soppee askanu Yàlla ci mujjug jamono yi ngir ñu mel ni Kirist, mu taxawal moom jaar-jaari bitim-réewi àddina. Peeñu Danyeel ci Kirist, Gàbbariyel tekki na ko ne mooy jaar-jaari bitim bu waxtu sellalug ñaar-fukki junni ak ñeent-fukki ñeent junni. Bu ci tekki gi Gàbbariyel jotee ci jaar-jaaru 11 Septàmburu 2001, jaar-jaar bi ñuy xamle ne moo jiitu yoonu Dibeer gi ci sarax bu fukk ak juróom-benni, kenn manul koo xammoo ludul ak caabi xam-xam bi ñu tegtal ne mooy “këru kàttan” gi ci sarax bu fukk. Ci 11 Septàmburu 2001 la njeexital bépp peeñ tàmbalee feeñ, ni wàll yu nekk ci biir yeneen wàll.

Te waxu Boroom bi dikk ci man, ne ma: Doom nit ki, lan mooy wax ju ñuy wax ci suuf Israyil, naan: Fan yi yagg nañu, te bépp peeñ gu neen? Waxal leen nag: Nii la Boroom Yàlla waxe: Dinaa tax ba wax jooju dagg, te duñu koati doxalati ni wax ju ñuy wax ci Israyil; waaye waxal leen: Fan yi jege nañu, ak matug bépp peeñ. Ndaxte dootul am benn peeñ gu neen, walla benn xam-xam bu nax ci biir kërug Israyil. Ndaxte man maa di Boroom bi: dinaa wax, te kàddu gi ma wax dina am; du yeggatuwaat. Ndaxte ci seen fan, yéen kër gu weddi, dinaa wax kàddu gi te dinaa ko matal, la Boroom Yàlla wax. Teat te waxu Boroom bi dellu dikk ci man, ne ma:

Doom nit ki, xool, waa kërug Israyil dañuy wax: Peeñ gi mu gis, ci fan yu bare yi ñëw la; te muy wax ci jamono yu sori. Moo tax waxal leen: Nii la Boroom Yàlla waxe: Dootul yeggatu benn ci samay kàddu; waaye kàddu gi ma wax, dina am, la Boroom Yàlla wax. Ezekiel 12:21–28.

Ci mboolem yépp yu ci waxi yonent yi te di wër ci biir yeneen mboolem yu waxi yonent yi ci nettali boobu, am na benn mboolem bu xel mu Sell mi xamal taalibey waxi yonent yi ci jamonoy mujj ne mooy mboolem bi ñuy dogale seen àtteb ba fàww. Sàrt ci kaw sàrt, mboolem boobu itam war na ne mooy peeñ bi Danyeel gisoon te mu soppi ko muy ni melokaanu Kirist, ndaxte mooy peeñ bi di ràññee li dina dal askanu Yàlla ci jamonoy mujj.

“Boroom bi won naa ma leer ne, melow rab wi dina sosu laata waxtu jéggalu baña tēje; ndaxte mooy seetaan bu mag bi ñu war a jēfandikoo ci askanu Yàlla, te ci moom la seen kērgaggu ba fàww di dogu. Sa taxawaay dafa jaxasoo lool ci lu barey juuyoo ak bañ a méngoo, ba ñu néew rekk a ko war a nax.”

« Ci Téereb Yàlla bi tudd Pal xool 13, wàllu bii feeñ na bu leer; [Pal xool 13:11–17, ñu bind ko]. »

«Li mooy natt bi nit ñi Yàlla moom war a am balaa ñu tēj leen ak muuru. Ñépp ñi firndeel seen takku ci Yàlla ci sàmm yoonam, te bañ a nangu ab noflaayub bésuub noflaay bu dul dēgg, dinañu taxaw ci suufu ràkkaayu Boroom bi, Yàlla Yexowa, te dinañu jot muuru Yàlla miy Dund. Waaye ñi wacc dēgg gi cosaanam àjjana la, te nangu bésuub noflaay bu Dibéer, dinañu jot màndargay rab wa.» Manuscript Releases, volume 15, 15.

Nattu wi ñuy wax ne mooy nattu nataalu rab wa am na ñaari wet. Mooy nattu bi di laaj ba ñuy jàng waxi yēgle ngir mu xam yokkute nataalu rab wa, maanaam boolo mbooloom kërce ak nguur gi ci États-Unis, lu jiitu yoonu Dibeer. Te itam mooy nattu bi di jur, ci biir ñi ñuy tektale ci Daniyel walla ñi daw, yaakaar nataalu rab wa walla nataalu Kirist. Xeexale gi aju ci ndax janqale yi “gis nañu vision bu mag bii,” ni ko Daniyel defee, walla ndax dañuy daw dēddu vision bi. Baat bi gën a am solo ci gis vision bu mag bi mooy “këru kàll.”

Dina ñu kontine njàng mi ci bind bi ci topp.

“Malaka bu màggat bi jàngaloon Yowaana, kenn du woon lu gën ci doole ak tudd ngir Yeesu Kirist. Ni Mu tekkee tãnkam gu ndeyjoor ci géej gi, ak beneen tãnkam ci suuf su wow, day wone cér wi Mu nekk di matal ci xew-xew yu mujj yi ci xeex bu mag bi ak Seytaane. Taxawaayam boobu dafay fésal sañ-sañam bu kawe ak nguuram ci kaw suuf si bépp. Xeex boobu dafa gëna tar te gëna sax ci jamono wu nekk ba jamono, te dina wéy noonu ba ci xew-xew yu mujj yi, bu liggéeyu xel mu sellul yi, buy xame doxalin yu xóot, agsée ci ndamalam. Seytaane, booleek nit ñaaw ñi, dina nax àddina si bépp ak mbooloo yi diine yi nanguwul mbēggeelug dēgg gi. Waaye malaka bu màgg boobu dafay woote ñépp ñu déglu ko. Mu di yuuxu ak baat bu kawe. War na won doole ak sañ-sañu baatam ñi bokk ak Seytaane ngir bañ dēgg gi.”

«Gannaaw ba juróom-ñaari dënn yu mag yooyu waxee seeni baat, ndigal gi dikkal Yowaana ni mu dikkaloon Dañeel ci mbirum téere bu ndaw bi: “Tējël yēf yi juróom-ñaari dënn yu mag yi

wax.” Loolu jëm na ci xew-xew yu ëllëg yi, te dees na leen feeñal ci seeni waxtu. Dañeel dina taxaw ci cérëmam ca njeexital fan yi. Yowaana gis na téere bu ndaw bi bu ubbeekul. Kon yégle yi Dañeel waxoon am nañu seen berab bu baax ci yégle bu njëkk bi, bu ñaareel bi, ak bu ñetteel bi yu malaaka yi, yi war a jox ci àddina si. Ubbiteg téere bu ndaw bi mooy doon yégle bi jëm ci jamono.»

“Téere yi Daniel ak Révélation benn lañu. Benn ci ñoom mooy ab yónnent, beneen bi mooy ab révélation; benn mooy téere buñ tëj, beneen bi mooy téere buñ ubb. Yowaana dégg na kumpay yi dënnu yi waxoon, waaye digleef nañu ko mu bañ leen a bind.”

“Leer gu bees bi ñu joxoon Yowaana te mu waxe ko ci juróom-ñaari dënn yi, mooyoon melokaanu xew-xew yi di am ci suufu yégle bu njëkk bi ak bu ñaareel bi yu malaaka yi.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.